

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Nyikos György ügyvéd által képviselt I.rendű felperes neve (I. rendű felperes címe) I. rendű és II.rendű felperes neve (II.rendű felperes címe) II. rendű felpereseknek, a dr. Jován László ügyvéd által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen, öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2009. július 9. napján meghozott 6.P.22.704/2008/12. számú ítélete ellen, az I-II. rendű felperesek részéről 13. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

k ö z b e n s ő í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és megállapítja, hogy **K.M.** és az alperes által 2004. augusztus 31. napján kötött életjáradéki szerződés nem jött létre.

Az ítélet egyéb rendelkezéseit hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot az eredeti állapot helyreállítása körében a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

A felperesek együttes másodfokú költségét 1.150.000 (Egymillió-százötvenezer) forintban, az alperesét 250.000 (Kétszázötvenezer) forintban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

K.M. (továbbiakban: örökhagyó) és a kiskorú alperes 2004. augusztus 31. napján életjáradéki szerződést kötöttek. Ebben az örökhagyó a tulajdonában álló, **b-i** hrsz. alatt nyilvántartott, természetben **b-i. M.** számú ingatlanát holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelten az alperes tulajdonába adta. Az alperes kötelezettséget vállalt arra, hogy a szerződés aláírásának napján megfizet az örökhagyónak 1.000.000 forint foglalót, 2004. december 31. napjáig 11.000.000 forint, 2005. január 1. napjától kezdődően havi 200.000 forint életjáradékot. Megállapodásuk szerint amikor a kötelezett az ingatlan tulajdonjoga megszerzéséért a jogosultnak 36.000.000 forint összeget fizetett, a 12.000.000 forint járadék beszámításával, a jogosult életjáradékra való jogosultsága csak 10 év elteltével éled fel 5.000 forint/hó összegben. A felek az ingatlan értékét lakott és haszonélvezeti joggal terhelt voltára

figyelemmel 20.000.000 forintban határozták meg. A 9. pontban foglaltak szerint a kötelezett cselekvőképtelen magyar állampolgár, ezért helyette és nevében törvényes képviselője, édesanyja **H.F-né** írja alá a szerződést és vállalja, hogy a kiskorú kötelezett nagykorúságának eléréséig a szerződéses kötelezettséget teljesíti. A szerződést a kiskorú alperes nevében törvényes képviselőjeként anyja, **H.F-né** írta alá. A szerződés a gyámhatósághoz annak jóváhagyása végett bemutatásra nem került.

A szerződés alapján az ingatlanra az alperes tulajdonjoga 2004. szeptember 2. napjával került bejegyzésre.

Az örökhagyó 2008. március 3. napján végrendelet hátrahagyásával elhunyt. Leltárba vett hagyatékát a közjegyző a 2002. április 27. napján kelt írásbeli magánvégrendelete alapján két testvérének, az I. rendű felperes jogelődjének **S.L.Z-nének** és a II. rendű felperesnek adta át. **S.L.Z-né** a jelen perben a másodfokú eljárás során, 2010. február 7. napján végintézkedés hátrahagyása nélkül elhunyt, törvényes örököse S.É., akinek jogutódként való perbelépését az ítéltábla engedélyezte.

A felperesek keresetükben a 2004. augusztus 31. napján kelt életjáradéki szerződés semmisségének megállapítását, továbbá a Ptk. 237. § (1) bekezdése alapján eredeti állapot helyreállításaként az illetékes földhivatal felhívását kérték az alperes tulajdonjoga bejegyzésének törlésére és a felperesek tulajdonjogának bejegyzésére. A 2008. december 2. napján tartott tárgyaláson tett nyilatkozatuk szerint keresetüket vagylagosan terjesztették elő olyképpen, hogy ha a bíróság álláspontja szerint a semmisség vonatkozásában külön megállapítási kereseti kérelmet nem kell előterjeszteni, akkor az eredeti állapot helyreállítását kérik az életjáradéki szerződés semmisségére hivatkozással. Keresetük ténybeli alapjaként utaltak arra, hogy az életjáradéki szerződést törvényes képviselőként csak az alperes édesanyja írta alá. A gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet (továbbiakban: R.) 10. § (4) bekezdése alapján mindkét szülőnek, tehát az alperes apjának is el kellett volna járnia, illetve érdekellentétek miatt eseti gondnok kirendelésére lett volna szükség (R. 25. § (1) bekezdése). A szerződést az alperes másik törvényes képviselője, apja nem írta alá. Mindezek mellett a R. 25. § (1) bekezdés h) pontja szerint a szülő jognyilatkozatának érvényességi feltétele, hogy azt a gyámhatóság jóváhagyja, a perbeli esetben azonban az életjáradéki szerződést a gyámhatóság nem hagyta jóvá. Hivatkoztak továbbá a Ptk. 215. § rendelkezéseire is, mely szerint, ha a szerződés létrejöttéhez harmadik személy beleegyezése, vagy hatósági jóváhagyás szükséges, annak megtörténteig a szerződés nem jön létre és beleegyezés, illetőleg jóváhagyás hiányában a szerződésre az érvénytelenség jogkövetkezményeit kell alkalmazni.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperesek a kereset szerinti jog érvényesítésére legitimációval nem rendelkeznek. A hagyatékátadó végzés szerint az örökhagyó 2002. április 27-én végrendelkezett, amelyből

következően a végrendeletnek, ezáltal a hagyatéki eljárásnak sem volt tárgya a perbeli ingatlan. Az iratok ugyan nem tartalmazzák az örökható végrendeletét, a hagyatéki eljárás adataiból azonban az állapítható meg, hogy végrendeleti akarata kiterjedt a 2004. augusztus 31-én kötött, keresettel támadott életjáradéki szerződés tartalmára is. Tény, hogy a szerződés gyámhatósági jóváhagyása elmaradt, amelynek oka azonban jogértelmezési probléma. A szerződés tartalmából kitűnően az alperes törvényes képviselője teljesítési segédnek minősíthető, ezáltal valamennyi szerződésből eredő kötelezettség őt terheli addig az időpontig, amíg a kiskorú kötelezett nem képes a teljesítésre, azaz nagykorúságáig. A R. 25. § (1) bekezdés h) pontja alapján a szerződés gyámhivatali jóváhagyását a gyermek vagyoni viszonyainak védelme indokolja, a gyermek vagyonával való rendelkezésre, illetve a gyermekre vonatkozó terhekkel kapcsolatos jognyilatkozatok tekintetében. A perbeli esetben azonban nem erről van szó, mert az alperesre nézve a szerződés a kiskorú alperesnek kizárólag előnyt biztosít, a szerződés alapján megszerezte az ingatlan tulajdonjogát, a szerződésből eredő kötelezettség azonban törvényes képviselőjét **H.F-nét** terheli. Ebből következően **H.F-né** törvényes képviselő valójában maga is szerződő fél volt azzal, hogy a szerződésből jogot nem szerzett, hanem csak kötelezettség teljesítését vállalta. Téves a felperesek hivatkozása a R. 10. § (4) és (5) bekezdéseire, mivel a tartási- és életjáradéki szerződés nem tekinthető a gyermek személyi ügyének, ebbe az ügykörbe hatósági igazolások, bizonyítványok kiállítása tartozik. Mindazonáltal csatolta az alperes másik törvényes képviselője **H.F.** 2004. augusztus 18. napján kelt meghatalmazását felesége javára a szerződés aláírása vonatkozásában.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felpereseket, hogy fizessenek meg az alperesnek 800.000 forint perköltséget.

A szerződés tartalma alapján az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy annak 9. pontjában foglaltak szerint az alperes nagykorúsága eléréséig **H.F-né** vállalt kötelezettséget az életjáradék megfizetésére. Ebből következően az életjáradéki szerződés kötelezettje nem az alperes, hanem szerződő félként, vagy teljesítési segédként nagykorúsága eléréséig törvényes képviselője **H.F-né**. A Ptk. 591. § (1) bekezdésében írt kötelezettségvállalás ily módon nem az alperest terhelte a szerződés megkötésekor és a szerződés megszűnésekor sem, függetlenül attól, hogy a szerződésben kötelezettként került megjelölésre. **H.F-né** a szerződést az életjáradékra kötelezett képviselőjeként írta alá és a 9. pontban foglaltak alapján fizetésre kötelezettséget vállalt. Mindezekre figyelemmel az életjáradéki szerződés tekintetében az alperes nem tekinthető kötelezettnek nagykorúsága eléréséig, ennek hiányában pedig nem volt szükség a felperesek által felhívott gyámhatósági jóváhagyásra. Az alperes édesapja, mint másik törvényes képviselője meghatalmazást adott házastársa részére, hogy eljárjon a kiskorú érdekében a szerződéskötéssel kapcsolatban, ezáltal a felperesek megalapozatlanul hivatkoztak arra is, hogy az alperes másik törvényes képviselője az ügylethez nem járult hozzá.

Amennyiben elfogadható lenne a felperesek álláspontja a gyámhatósági jóváhagyás tekintetében, az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a Ptk. 13/B. § (1)

bekezdésének rendelkezését is figyelembe kell venni, miszerint a korlátozott cselekvőképességen és a cselekvőképtelenségen alapuló semmisségre csak annak érdekében lehet hivatkozni, akinek cselekvőképessége korlátozott, vagy hiányzik. E rendelkezést Ptk. rendszerbeli elhelyezkedése és a 13/B. § (2) bekezdésének szerződésekre utaló rendelkezéseiből következően az adott jogszabály csak az élők közötti jogügyletekre alkalmazandó. Ezért a szerződés semmisségére csak az alperes javára lehetne hivatkozni, mivel azonban a szerződés érdekeinek megfelelt, az érvényben marad és annak érvénytelenségére senki sem hivatkozhat. A Ptk. 13/B. § (1) bekezdése alapvető rendelkezésként relatív semmisségi szabály, ami azt kívánja kifejezésre juttatni, hogy mindazok a jognyilatkozatok, amelyek a belátási képesség korlátozott, vagy hiányos volta következtében semmisek, a semmisségre csak annak érdekében lehet hivatkozni, akinek cselekvőképessége korlátozott, vagy hiányzott. Ebből következően az ellenérdekű fél nem hivatkozhat arra, hogy a vele szerződést kötő fél korlátozottan cselekvőképes.

Az életjáradéki szerződés a jogosult halálával megszűnt. A felperesek mint törvényes örökösök léptek fel, perbeli legitimációjuk bizonyítást nyert, és jogi érdekeltségük is fennállt. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint azonban, mivel az életjáradéki szerződés élők közötti jogügylet, az előzőekben hivatkozott törvényi korlátozás érvényesül, amelyre figyelemmel a felperesek által hivatkozott semmisségi ok figyelembe nem vehető. Ezzel összefüggésben a bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a szerződés megkötésekor, azaz a jognyilatkozat megtétele idején fennálltak-e azok a feltételek, amelyek a korlátozottan cselekvőképes alperes érdekeit sértették.

A felperesek vagylagosan előterjesztett kereseti kérelmével kapcsolatban utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy álláspontja szerint a semmisségre kereseti kérelmet kell előterjesztetni, nem elegendő csak arra hivatkozni. A felperesek keresetükben vagylagos kérelemként hivatkoztak a Ptk. 215. §-ára is és annak (3) bekezdése alapján kérték az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonását. Amennyiben elfogadható az a felperesi álláspont, miszerint a perbeli életjáradéki szerződés vonatkozásában gyámhatósági jóváhagyás volt szükséges, és a Ptk. 13/B. §-át nem lehet figyelembe venni, függő jogi helyzet alakult ki, ami a beleegyezés, illetőleg a jóváhagyás megadása esetén a szerződés létrejöttével, vagy ennek megtagadása esetén a szerződéskötés megghiúsulásával szűnik meg. A perbeli esetben elutasító határozat nem született, az életjáradéki szerződésben részt vett jogosult örökhagyó nem sérelmezte ezt, nem szabott határidőt a jóváhagyás beszerzésével kapcsolatban. A gyámhatósági jóváhagyás vonatkozásában a felperes által felhívott jogszabály sem jelöl meg határidőt, ezért az a bíróság álláspontja szerint utólag is beszerezhető. A kifejtett indokok alapján ezért az elsőfokú bíróság a keresetet mint alaptalant elutasította és a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felpereseket a perköltség megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak keresetük szerinti megváltoztatását, másodlagosan pedig hatályon kívül helyezését kérték. Álláspontjuk szerint az elsőfokú ítélet

indokolása az általuk előterjesztett kereseti kérelem tárgyában téves és iratellenes, mert kérelmüket és annak módosítását az ítélet tévesen foglalja össze. Ennek igazolására szó szerint idézték a keresetlevélben előterjesztett keresetüket, továbbá hivatkoztak az 5. sorszámú jegyzőkönyvbe foglalt, keresettel kapcsolatos további nyilatkozatukra. Ebből következően nyilatkozatuk határozott kérelmet tartalmaz a semmisség megállapítására és annak jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítására. Álláspontjuk szerint a semmisség, mint a kereset jogalapja, és az eredeti állapot helyreállítása egymással nem állhatnak vagylagos viszonyban, miután az eredeti állapot helyreállítása az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezménye. Ezért a bíróságnak a semmisség kérdésében mindenképpen állást kellett volna foglalnia, akkor is, ha úgy ítéli meg, hogy az eredeti állapot helyreállítása iránti igény vagylagosan került előterjesztésre, tehát a másikkal képest önálló kereseti kérelemnek minősíthető.

Az életjáradéki szerződést a kiskorú képviselőjében kizárólag édesanyja, **H.F-né** írta alá. Az alperes védekezése szerint a szerződést a kiskorú képviselőjében aláíró édesanyja, a Csjt. 86. § (1) és (3) bekezdéseiben foglaltaknak eleget téve a kiskorú másik törvényes képviselőjétől meghatalmazással rendelkezett az eljárásra. A Csjt. 86. § (3) bekezdése értelmében, ha a szülői felügyelet mindkét szülőt együtt illeti meg, a szülők akár kölcsönösen, akár külön-külön közokiratba, vagy teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt meghatalmazást adhatnak egymásnak, hogy a gyermek vagyoni ügyeiben a törvényes képviselőt az egyik szülő, a másik nevében is gyakorolja. Az apától származó meghatalmazás a földhivatalhoz benyújtott iratok között nincs, és az csak a perben került elő. Az életjáradéki szerződés bevezető része pontosan megjelöli a szerződésbeli pozíciókat, vagyis a kiskorút jelöli meg az életjáradékra kötelezettként. A szerződést az aláíró törvényes képviselő az életjáradékra kötelezett kiskorú képviselőjeként írta alá. A másik törvényes képviselő meghatalmazásán túl, hiányzik egy másik érvényességi kellék is, a gyámhatósági jóváhagyás, amelynek kérdésében a R. 25. § (1) bekezdés h) pontja az adott kérdésben egyértelműen rendelkezik.

Téves következtetésre jutott az elsőfokú bíróság abban, hogy az életjáradéki szerződés kötelezettje nagykorúsága eléréséig nem a kiskorú alperes volt, hanem **H.F-né**, ezáltal az alperest nagykorúságáig a szerződésből kötelezettség nem terhelte. A szerződésben arra kitétel nincs, hogy a kötelezett a törvényes képviselő. A szerződés felhívott 9. pontja a teljesítési segédi minőség megfogalmazását nem tartalmazza. A szerződés bevezető része a kiskorút életjáradékra kötelezettként jelöli meg és azt **H.F-né** az életjáradékra kötelezett kiskorú törvényes képviselőjeként írta alá. Ebből következően az elsőfokú bíróság kifogásolt következtetése önkényes értelmezés és iratellenes megállapítás, álláspontjából logikailag következően a szerződést harmadik személy javára kötött szerződésként kellene értékelni. A felperesek álláspontja szerint **H.F-nét**, a kiskorú kötelezett nevében eljáró törvényes képviselőt teljesítési segédnek kell tekinteni a Ptk. 315. §-ában foglaltak alapján, amelyre figyelemmel a szerződés közvetlen jogviszonyt a jogosult és a teljesítési segéd között nem keletkeztet. Ezt igazolja a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának tanácselnöki értekezlete által kialakított

állásfoglalás is.

Az ítélet indokolásából nem állapítható meg világosan, hogy az elsőfokú bíróság a keresetet pontosan és határozottan miért utasította el. Abból úgy tűnik, hogy ennek oka a gyámhatósági jóváhagyás vonatkozásában az volt, hogy megítélése szerint a szerződés tekintetében az alperes nagykorúsága eléréséig nem volt kötelezett, ennek hiányában pedig nem volt szükség a szerződés gyámhatósági jóváhagyására. Ezt azonban a bíróságnak ki kellett volna mondania a rendelkező részben is, de indokolásában mindenképpen állást kellett volna foglalnia a tekintetben, hogy a szerződés érvényes. A felperesek álláspontja szerint a gyámhatósági jóváhagyás szükségességének megítélése nem bírói mérlegelés kérdése, hanem a szerződés törvényen alapuló, elengedhetetlen és szigorú törvényi feltétele. Ezt erősíti meg az IRM Civilisztikai és Gazdasági Jogi Kodifikációs Főosztály felperesek megkeresésére adott válasza. Amennyiben az elsőfokú bíróság a keresetet azért utasította el, mert a semmisségre csak az alperes javára lehet hivatkozni, úgy a semmisséggel mindenféleképpen foglalkozni kellett volna. A Ptk. 215. §-ára való felperesi hivatkozásra tekintettel vizsgálni kellett volna azt a körülményt is, hogy a szerződés a felek között létrejött-e, illetve pontosan kik között jött létre, ha már egyszer az indokolás szerint a kiskorú nem tekinthető kötelezettnek nagykorúsága eléréséig. Erre vonatkozó bizonyítás nem volt, e körben az alperesnek kellett volna bizonyítási indítványt tennie.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kifejtettek szerint az elsőfokú bíróság ítélete törvényes és megalapozott. A perrendi szabályok maradéktalan megtartásával, a felek által felajánlott bizonyítást lefolytatta, a bizonyítékok okszerű és törvényes mérlegelésével, az alkalmazott jogszabályok helyes értelmezésével hozta meg határozatát. Ezért az elsőfokú ítélet megváltoztatására, illetve hatályon kívül helyezésére törvényes ok nincs, ezért kérte, hogy az ítélőtábla a fellebbezést utasítsa el, és egyben marasztalja a felpereseket a másodfokú eljárásban felmerült perköltségben is. Álláspontja szerint kétségtelen tény, hogy az örökhagyó és az alperes, valamint törvényes képviselője között bizonyos szempontból atipikus szerződés jött létre. A kiskorú alperes nagykorúságáig, azaz teljes cselekvőképességéig a szerződés alapján kizárólag jogot szerezhettek, kötelezettség nem terhelte, mert az életjáradéki szerződésből származó valamennyi kötelezettséget a szerződésben rögzített módon törvényes képviselője, **H.F-né** vállalta és az örökhagyó haláláig teljesítette is. Helytálló az elsőfokú ítélet okfejtése a tekintetben is, hogy a szerződés nem szorult gyámhatósági jóváhagyásra és helyesen alkalmazta az elsőfokú bíróság a Ptk. 16/A. §-ában foglaltakat is. A fellebbezés nem tartalmaz olyan elemeket, amelyekkel az elsőfokú bíróság határozatában ne foglalkozott volna.

A fellebbezés alapos.

Az elsőfokú bíróság a kereset tartalmát tévesen ítélte meg, annak tárgyában hozott érdemi döntése, valamint annak indokolása is téves és megalapozatlan.

A felperesek a keresetlevélben előterjesztett kérelmükben az örökhatályú és az alperes között létrejött életjáradéki szerződés semmisségének megállapítását, ennek jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítását, a szerződés tárgyát képező ingatlanra az alperes bejegyzett tulajdonjogának törlését és arra a felperes tulajdonjogának bejegyzését kérték. A 2008. december 2. napján tartott tárgyaláson „vagylagos kérelemként” előadták, hogy ha a bíróság megítélése szerint a semmisség vonatkozásában külön megállapítási keresetet nem kell előterjeszteni, a szerződés semmisségére hivatkozással az eredeti állapot helyreállítását kéri. Mindezekből következően a felperesek bizonytalanok voltak a tekintetben, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének levonásához szükséges-e a szerződés semmisségének megállapítását is kérniük, vagy elegendő csupán a semmisségre hivatkozni.

A Pp. 3. § (2) bekezdése szerint a bíróságnak a fél által előadott kérelmeket és nyilatkozatokat tartalmuk alapján kell megítélnie. A kereset tartalmát helyesen megítélve, a felperesek keresete az életjáradéki szerződés semmisségéből, illetve létre nem jöttéből eredő joguk érvényesítéseként nem megállapításra, hanem teljesítésre, az eredeti állapot helyreállítására irányult. Téves és anyagi jogszabályt sértő az elsőfokú bíróság álláspontja, miszerint a „semmisséggel kapcsolatban” kereseti kérelmet kell előterjeszteni és nem elegendő arra hivatkozni. A Ptk. 234. § (1) bekezdése értelmében a semmis szerződés érvénytelenségére bárki határidő nélkül „hivatkozhat” és a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség. Ebből következően az érvénytelenség jogkövetkezményének levonására, tehát teljesítésre irányuló kereset esetén a felperesnek jogai érvényesítéséhez elegendő a semmisségre hivatkozni. A bíróságnak a jogalap körében kell megítélnie, hogy a semmisségre való hivatkozás megalapozott-e, amellyel kapcsolatos megállapítások az ítélet indoklására tartoznak. A felperesek keresetük jogalapjaként a Ptk. 215. §-ára is hivatkoztak, mely szerint az adott szerződés hatósági jóváhagyás hiányában nem jött létre. Mindezekre tekintettel a felperesek 2008. december 2. napján tartott tárgyaláson előterjesztett nyilatkozata - tartalmára figyelemmel - nem egy újabb, vagylagos kereseti kérelem.

Életkora alapján az alperes a szerződés megkötésekor cselekvőképtelen kiskorú személy volt, akinek nevében, képviselőjében a Ptk. 12/C § (1) bekezdése értelmében törvényes képviselője volt jogosult szerződéskötésre irányuló jognyilatkozatot tenni. A perbeli adatok szerint az alperes mindkét szülőjét megillette a szülői felügyeleti jog, akik a Csjt. 86. § (1) bekezdése értelmében együttesen voltak jogosultak az alperes vagyoni ügyekben való képviselőjére és nevében szerződést kötni, melyből szükségszerűen következik, hogy a szerződést mindkét törvényes képviselőnek alá kellett írnia. Az elsőfokú bíróság az alperes által perben csatolt, apjától származó és anyjának adott korabeli meghatalmazás alapján tévesen állapította meg, miszerint a felperesek alappal nem hivatkozhatnak arra, hogy az életjáradéki szerződést az alperes képviselőjében apja nem írta alá. A Csjt. 86. § (3) bekezdése értelmében, ha a szülői felügyelet mindkét szülőt együtt illeti meg, a szülők akár kölcsönösen, akár külön-külön közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazást adhatnak egymásnak arra, hogy a

gyermek vagyoni ügyeiben a törvényes képviselőt az egyik szülő a másik nevében is gyakorolja. E rendelkezés tartalmából következően az egyik szülő a másikat nem a törvényes képviselő kizárólagos gyakorlására, hanem csupán arra hatalmazhatja fel, hogy nevében és helyette, meghatalmazottként tegyen nyilatkozatot. Ez csak oly módon teljesülhet, ha a kiskorú nevében kötött szerződést a meghatalmazott szülő nem csak saját képviselői minőségében, hanem külön, az őt meghatalmazó másik törvényes képviselő nevében és helyette is aláírja. A perbeli esetben a szerződést az alperes anyja, mint egyedüli törvényes képviselő írta alá, az okiratban a másik szülő képviselőre jogosultságára és képviselői jogának nevében való gyakorlására utalás nincs. Mindezek alapján megállapítható, hogy az alperes apja, mint törvényes képviselő személyesen és meghatalmazása ellenére meghatalmazottja útján sem tett az alperes nevében szerződéskötésre irányuló jognyilatkozatot. Ebből következően a 2004. augusztus 31. napján kelt okiratban, az alperes nevében csak egyik törvényes képviselője, anyja tett jognyilatkozatot.

Az elsőfokú bíróság a szerződés tartalmát okszerűtlenül értelmezve jutott arra a következtetésre, hogy nagykorúságának eléréséig nem az alperes az életjáradék fizetésére kötelezett, és jogszabálysértő az a megállapítása is, miszerint nem volt szükség a szerződés gyámhivatali jóváhagyására. A szerződés tartalma külön értelmezésre nem szorul, annak bevezető része, valamint 1. pontja egyértelmű a tekintetben, hogy az örökhagyó az alperessel kötött szerződést, amelyben az örökhagyó a tulajdonát képező ingatlan tulajdonjogát az alperesre ruházta át, amellyel szemben ellenszolgáltatásként az alperes, mint kötelezett vállalt kötelezettséget az életjáradék fizetésére. Az elsőfokú bíróság indokolásával ellentétben a kötelezett személye tekintetében meghatározó jelentőséggel bír annak megítélése, hogy az alperes anyja teljesítési segédként, vagy szerződő félként vállalt-e kötelezettséget az alperes nagykorúsága eléréséig az életjáradék fizetésére. Erre kérdésre a szerződés 9. pontjának tartalma is egyértelmű választ ad, mely szerint „a kötelezett cselekvőképtelen magyar állampolgár, ezért helyette és nevében törvényes képviselő édesanyja **H.F-né** írja alá a szerződést és vállalja, hogy a kiskorú kötelezett nagykorúságának eléréséig a szerződéses kötelezettséget teljesíti”. Mindezekből következően a szerződés ezt megelőző részeivel egyezően az e pontban megfogalmazottak szerint is a kötelezett a kiskorú alperes, akinek anyja **H.F-né** nem saját nevében és szerződő félként, hanem törvényes képviselőként vállalta, hogy nagykorúsága eléréséig ő teljesíti az alperes nevében és alperes helyett szerződéses kötelezettségét, ami a kötelezett személyében változást nem eredményezett. Erre figyelemmel a 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet 25. § (1) bekezdés h) pontja szerint a kiskorú alperes nevében tett szerződéses nyilatkozat érvényességéhez a gyámhivatal jóváhagyása volt szükséges.

Téves az elsőfokú bíróság hivatkozása a Ptk. 13/B. (1) bekezdésének rendelkezésére, mint relatív semmisségi szabályra. Ez csak abban az esetben lett volna alkalmazható, ha a felperesek a szerződés érvénytelenségét az alperes cselekvőképtelenségére alapítják. A felperesek azonban semmisségi okként az alperes cselekvőképtelenségére nem hivatkoztak.

A felperesek álláspontjával szemben az, hogy az alperes nevében apja, mint törvényes képviselő nem tett jognyilatkozatot, valamint a gyámhivatal jóváhagyásának hiánya, nem a szerződés érvénytelenségét (semmisségét) eredményező okok. A Ptk. 205. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a szerződés létrejöttéhez a szerződő felek erre irányuló jognyilatkozata szükséges. Az előzőekben kifejtettek szerint a Csjt. 86. § (1) bekezdése értelmében, ha a mindkét szülőt megilleti a szülői felügyeleti jog, a kiskorú gyermek nevében a szülők együttesen tehetnek jognyilatkozatot. Ebből következően a kiskorú szerződő fél Ptk. 205. § (1) bekezdése szerinti jognyilatkozatának, a képviselőre jogosult mindkét szülő erre irányuló, egyező jognyilatkozata minősül. Ezért az egyik törvényes képviselő nyilatkozata - a másik törvényes képviselő nyilatkozata nélkül - önmagában nem szerződéses jognyilatkozat, mely nélkül szerződés nem jöhet létre. Mindezekre figyelemmel, mivel a perbeli esetben, az alperes nevében egyik törvényes képviselője (apja) jognyilatkozatot nem tett, az alperes részéről nincs szerződéses jognyilatkozat, tehát a szerződés ez okból nem jött létre. A gyámhivatal jóváhagyásának hiánya a Ptk. 215. § (1) bekezdése szerint ugyancsak a szerződés létre nem jöttét eredményezi, amelyre figyelemmel a Ptk. 215. § (3) bekezdése alapján az érvénytelenség jogkövetkezményét kell alkalmazni.

Az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazásához, a Ptk. 237. § (1) bekezdése szerinti eredeti állapot helyreállításával kapcsolatos rendelkezéshez szükséges adatok nem állnak rendelkezésre, mert az elsőfokú bíróság téves jogi álláspontjára figyelemmel e körben az elsőfokú eljárásban bizonyításra nem került sor. Ezért az ítéltábla a Pp. 213. § (3) bekezdése alapján a keresettel érvényesített jog tárgyában a Pp. 213. § (3) bekezdése szerint közbenső ítéletet hozott, amellyel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatva megállapította, hogy az örökhagyó és az alperes által 2004. augusztus 31. napján kötött életjáradéki szerződés nem jött létre. Egyebekben az ítéletet a Pp. 252. (3) bekezdése szerint hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot az eredeti állapot helyreállítása körében a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A Pp. 252. § (4) bekezdése alapján az ítéltábla a felek másodfokú költségét megállapította, amelynek viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell újabb határozatában rendelkeznie. A megállapított költségekből 250.000 forint a felek képviselőjével felmerült, áfát is tartalmazó ügyvédi munkadíj, továbbá a felperesek tekintetében 900.000 forint az általuk lerótt fellebbezési illeték.

Budapest, 2011. április 14.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
a tanács elnöke

Dr. Hegedűs Mária s.k.,
előadó bíró

Dr. Kincses Attila s.k.,
bíró

A kiadmány hitelül:
Szirmai Nikoletta
bíróági ügyintéző